

De la Ion Vodă, care stătuse câțiva ani în Polonia¹, cunoștea limba polonă și întreținea relații ample cu regatul Poloniei², colecția Hurmuzaki publică numai două scrisori în această limbă (Hurm. Supl. II, vol. I, p. 270—271 și 274—275). În urma cercetărilor noastre³, am mai descoperit textul necunoscut al unei scrisori a lui Ion Vodă. Din păcate, atât scrisoarea descoperită de noi, cât și una din cele publicate de Bogdan (p. 270—271) — ambele provenind din același an, 1572 — sînt cîpii poloneze contemporane, așa că nu pot fi luate în discuție în articolul de față.

Ultima scrisoare de la Ion Vodă, din 1573, marchează apariția unui nou scriptor pentru limba polonă, pe care îl vom reîntîlni mai tîrziu, pe toată perioada cît va fi Luca Stroici mare logofăt. Acesta se remarcă printr-o bună cunoaștere a limbii și ortografiei polone a timpului și prin cunoștințe în domeniul stilului epistolar polonez. Din păcate, nu avem nici un fel de date despre acest important grămatic, din mîna căruia au ieșit majoritatea documentelor de limbă polonă emise de cancelaria Moldovei în anii 1573—1604. Activitatea lui începe deci sub Ion Vodă (1572—1574), se continuă sub Petru Șchiopul (1574—1579), este predominantă în timpul domniei lui Ieremia Movilă (1595—1606) și se mai întîlnește sporadic și în timpul lui Simeon Movilă și Constantin Movilă.

Dintre persoanele cunoscute în istorie care s-ar putea identifica cu acest grămatic, cităm pe Gavriil logofet, nepot al lui Luca Stroici, iscălit uneori pe documente: «supt chrisoavele domnului (este vorba de Petru Șchiopul — n.n.) întîlnim mai întîi numele lui Luca Stroici, mare logofăt, avînd ca al doilea logofăt pe Gavriil, soțul fetei Vistierului Stroici»⁴. Din păcate însă, pe nici unul din documentele discutate nu a rămas, sau nu s-a copiat în ediții, nici o notă din care să reiasă numele acestui scriptor. Regăsim doar iscălitura logofetilor sub care a lucrat el, respectiv Luca Stroici și Ioan Golia, logofătul Țării de Sus «care iscălește actele supt Ion rebelul»⁵. Ne mai este de asemenea cunoscut numele pisarului Berheci, care a scris la cancelaria Moldovei sub Ion Vodă și Petru Șchiopul⁶.

Limba scrierilor acestui important grămatic anonim se caracterizează prin următoarele trăsături distinctive:

1 — înmuierea consoanei *l* sub influența vocalelor anterioare, caracteristică pentru dialectele polone de răsărit⁷. De exemplu:

alie, *zalieciwszy* (Panaiteescu, *Doc.* p. 47), *zalieczamy* (Hurm. Supl. II, vol. I, p. 348), *wszelyaka* (*ibidem*, p. 349), *obywatelie* (Panaiteescu, *Doc.*, p. 18), *liudze*, *zaliem* (Kaluzniacki, p. 56), *dliategohmy*, *liepszey* (*ibidem*, p. 57).

2 — trecerea consoanei *g* în *h*, caracteristică pentru aceeași arie lingvistică⁸. De exemplu:

ku bochu (Panaiteescu, *Doc.*, p. 48), *z Bielohradu y z Tehiniey* (Hurm. Supl. II, vol. I, p. 342).

¹ C. C. Giurescu, *Istoria Românilor*, vol. II, partea I, p. 195.

² Dinu C. Giurescu, *Ion Vodă cel Viteaz*, București, 1963.

³ Elena Lința, *Materiale inedite privitoare la epoca primului interregn polonez și la politica domnului moldovean Ion Vodă*, Rsl., XI, p. 287—310.

⁴ B. P. Hasdeu, *Arhiva istorică a României*, vol. I, partea I, p. 117, 134.

⁵ *Ibidem*, p. 134.

⁶ *Ibidem*, p. 134.

⁷ Z. Klemensiewicz..., *Op. cit.*, p. 151.

⁸ S. Urbanczyk, *Zarys dialektologii polskiej*, Varșovia, 1953, p. 23.